

Perspektivy chovu dojnic v ČR ve světovém kontextu

Ing. Iveta Bošková, Ph.D.

Ing. Štěpán Kala, Ph.D., MBA

Mléčná farma roku
Seč, 5. března 2024

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

akce se koná pod záštitou ministra zemědělství Mgr. Marka Vějborného

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY
A INFORMACÍ

Cíl

V měnících se podmínkách podnikatelského prostředí

... nastínit mezinárodní souvislosti výroby mléka

... a poskytnout náhled do vybraných programů oceňování mléka v zahraničí.

Mezinárodní prostředí

- Sílí rozdíly v ekonomických a environmentálních podmínkách života mezi regiony světa.
- Postupující koncentrace kapitálu na všech úrovních výrobně – spotřebního řetězce.
- Rostoucí globální provázanost trhu a současně posilující tendence k nacionalizaci..
- Růst vlivu sdělovacích prostředků.
- Celosvětové dopady válečné agrese Ruska na Ukrajinu, zejména v oblasti trhu energií a zemědělských komodit. Omezení dostupnosti energetických zdrojů z tradičních destinací.
- Klimatická změna, sílí výkyvy počasí, extrémní jevy a mění se lokální přírodní podmínky. Těžko předvídatelné výkyvy regionální produkce.

..... Management podniků je čím dál obtížnější.

Manažerská rozhodování

- V jakém horizontu upřednostnit ekonomiku podniku? Krátkodobé ekonomické potřeby versus trvalá udržitelnost.
- Volatilita cen a riziko investic.
- Ekonomické potřeby versus sociální aspekty v souvislosti s udržitelností venkova.
- Regionální / národní podmínky versus celoevropská pravidla.
- Optimalizace podnikové výrobní struktury.

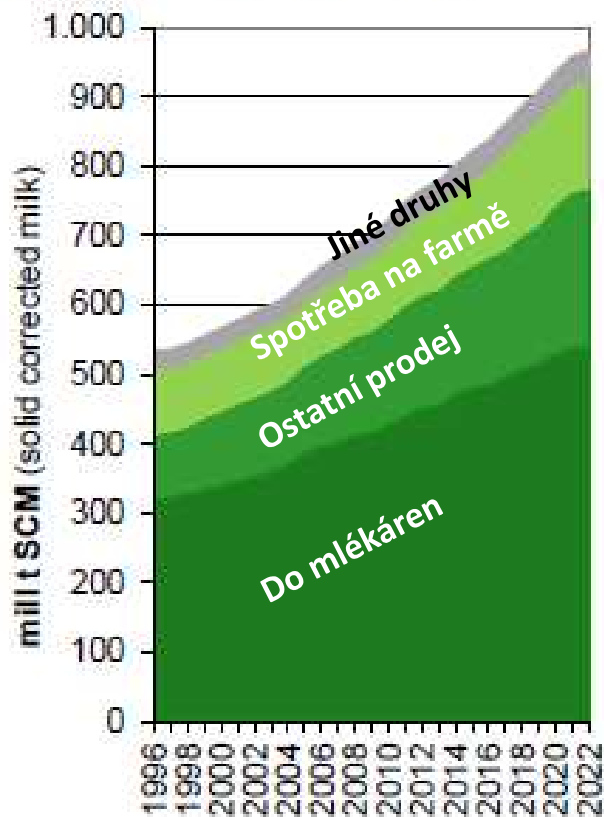
..... Chov dojnic a výroba mléka patří ke klíčovým zemědělským odvětvím.

Výroba a spotřeba mléka ve světě

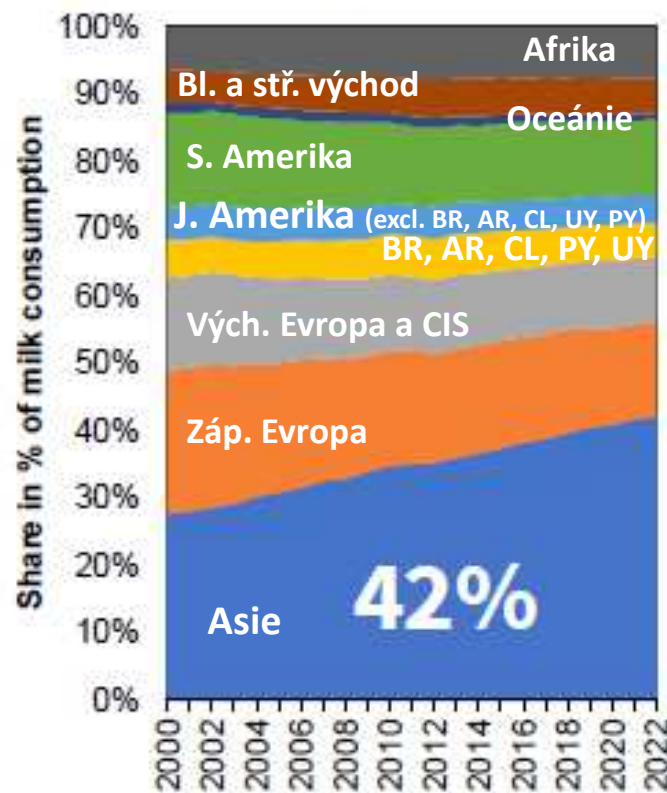
Výroba

- Milk from other animals
- Household consumption/ on farm use (cow & buffalo)
- Informal market (cow & buffalo)
- Milk delivered to dairies (cow & buffalo)

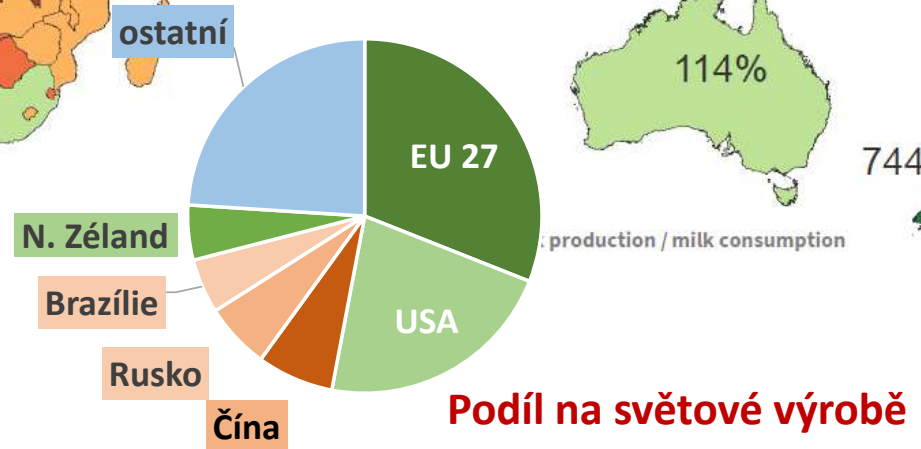
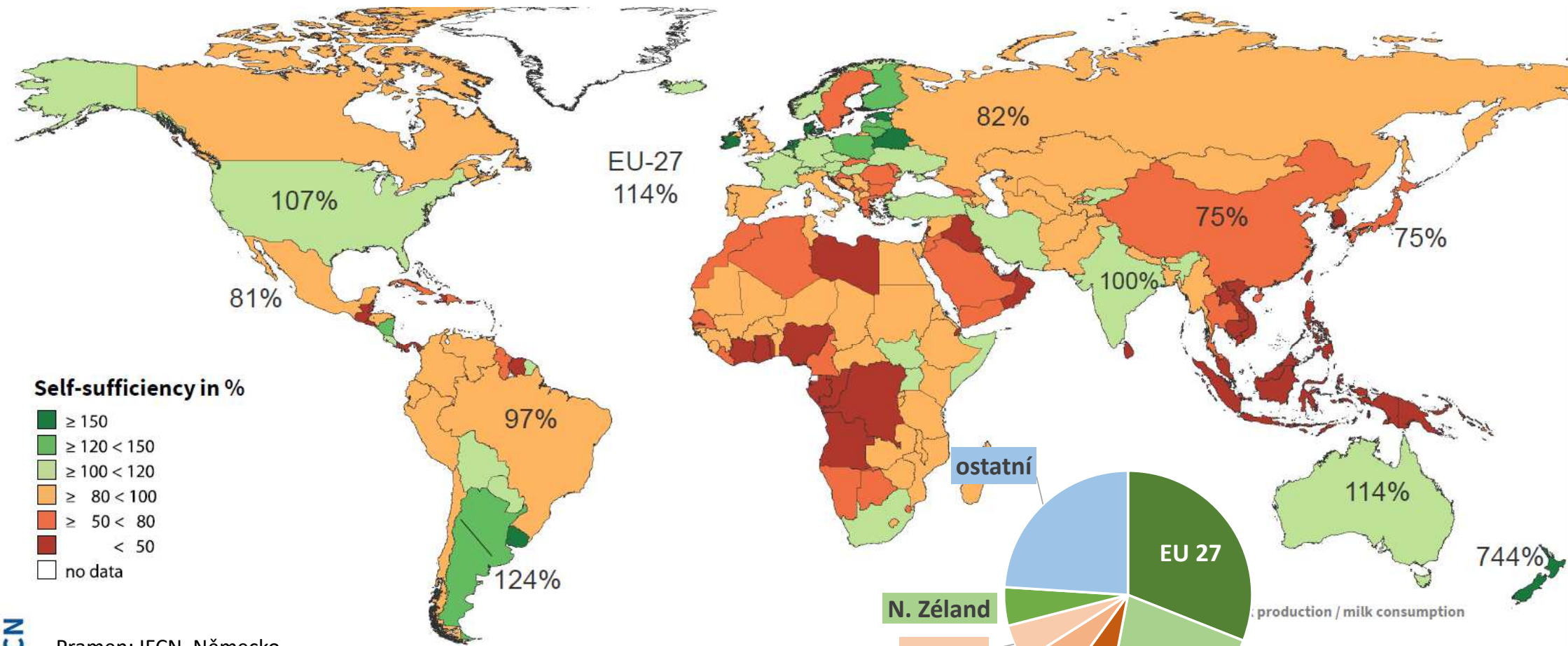
Podíly na spotřebě mléka

- Africa
- Near & Middle East
- Oceania
- North America
- L. America excl. BR, AR, CL, PY, UY
- BR, AR, CL, PY, UY
- Eastern Europe and CIS
- Western Europe
- Asia

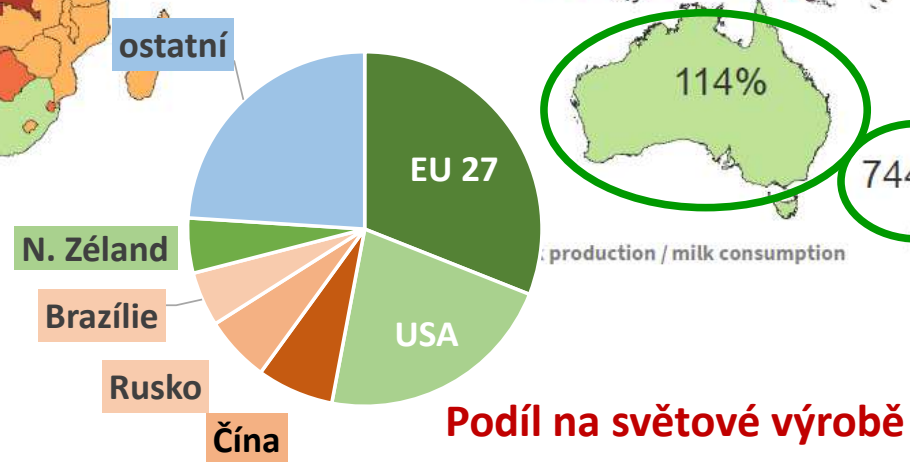
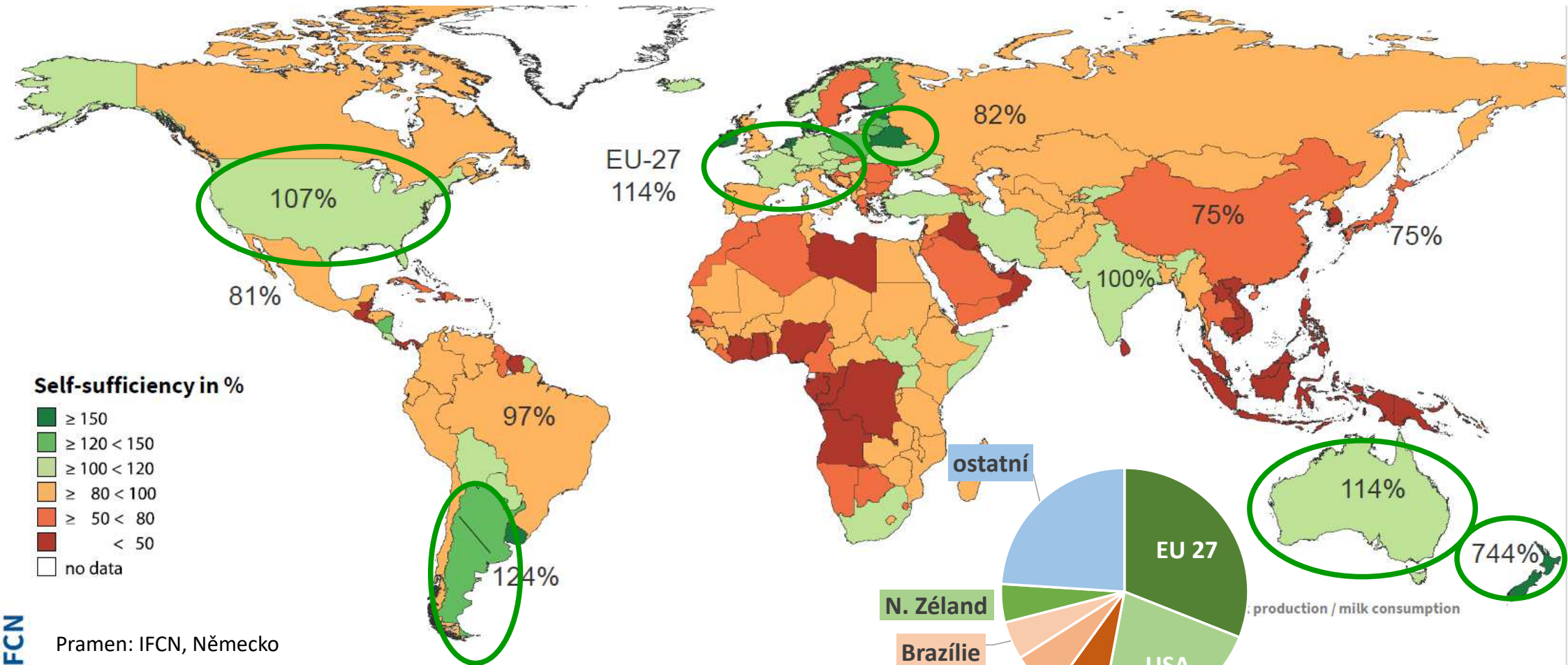
Pramen: IFCN, Německo

Soběstačnost výroby mléka (2022)

Pramen: IFCN, Německo

Soběstačnost výroby mléka (2022)

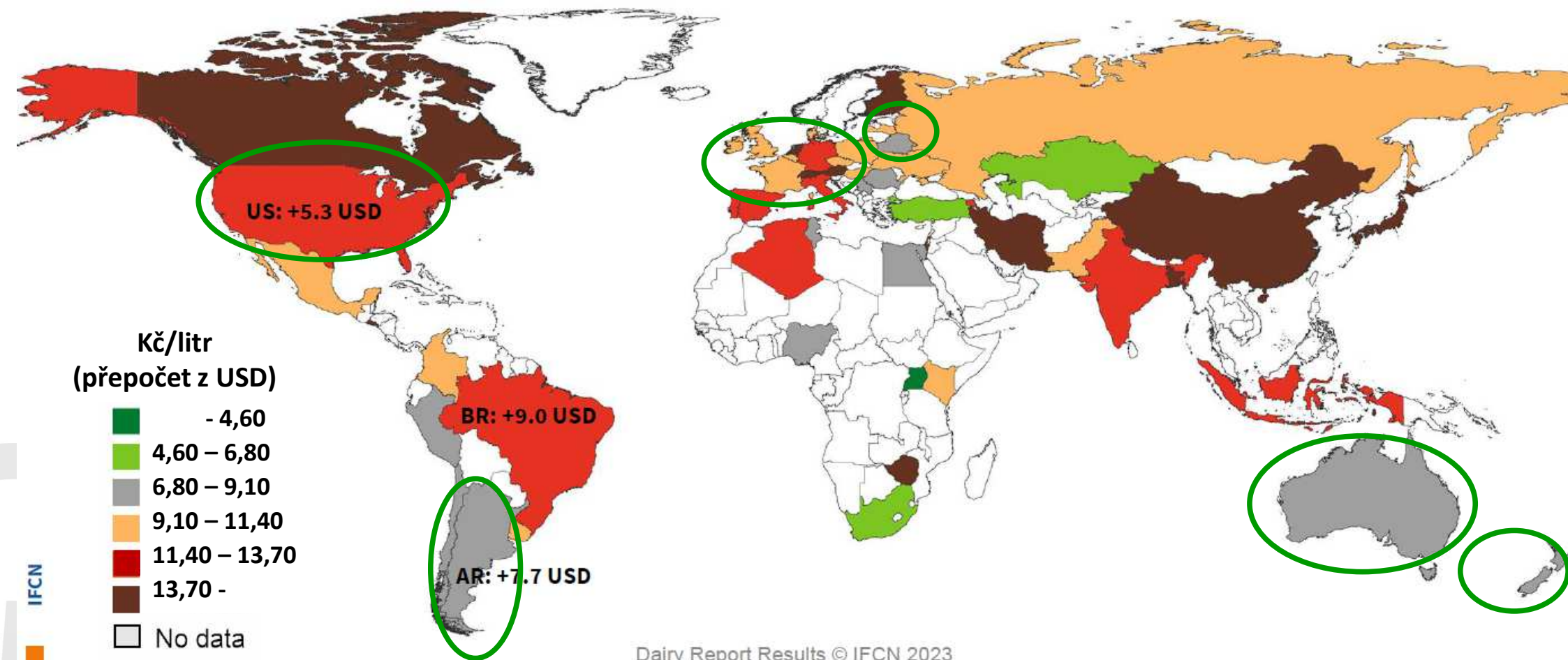
Pramen: IFCN, Německo

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY
A INFORMACÍ

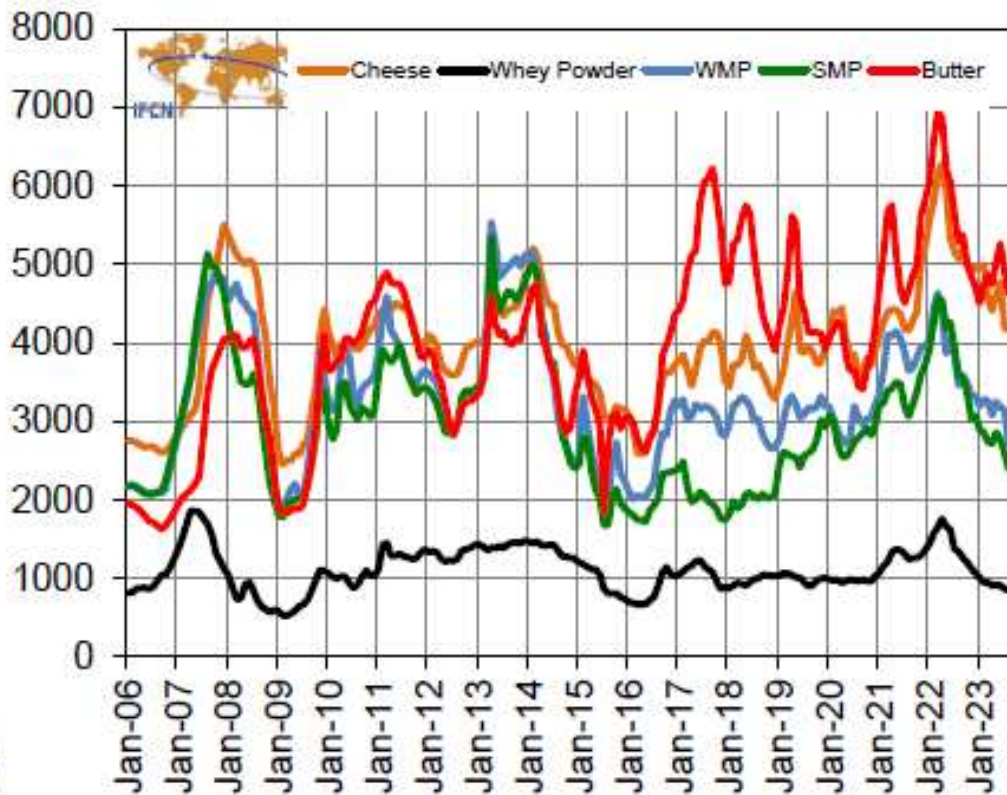
Pramen: IDF

Náklady na výrobu mléka (2022)

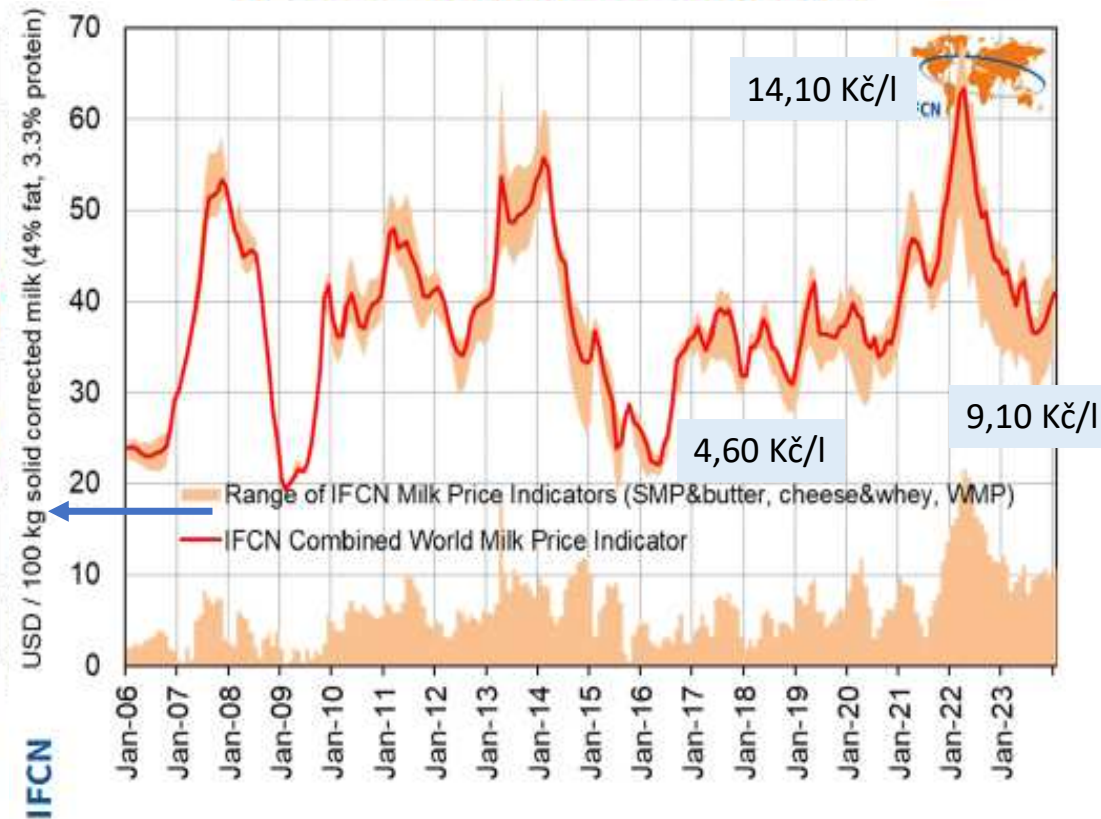

Ukazatel světové ceny mléka: víceleté cykly

World market price for dairy products

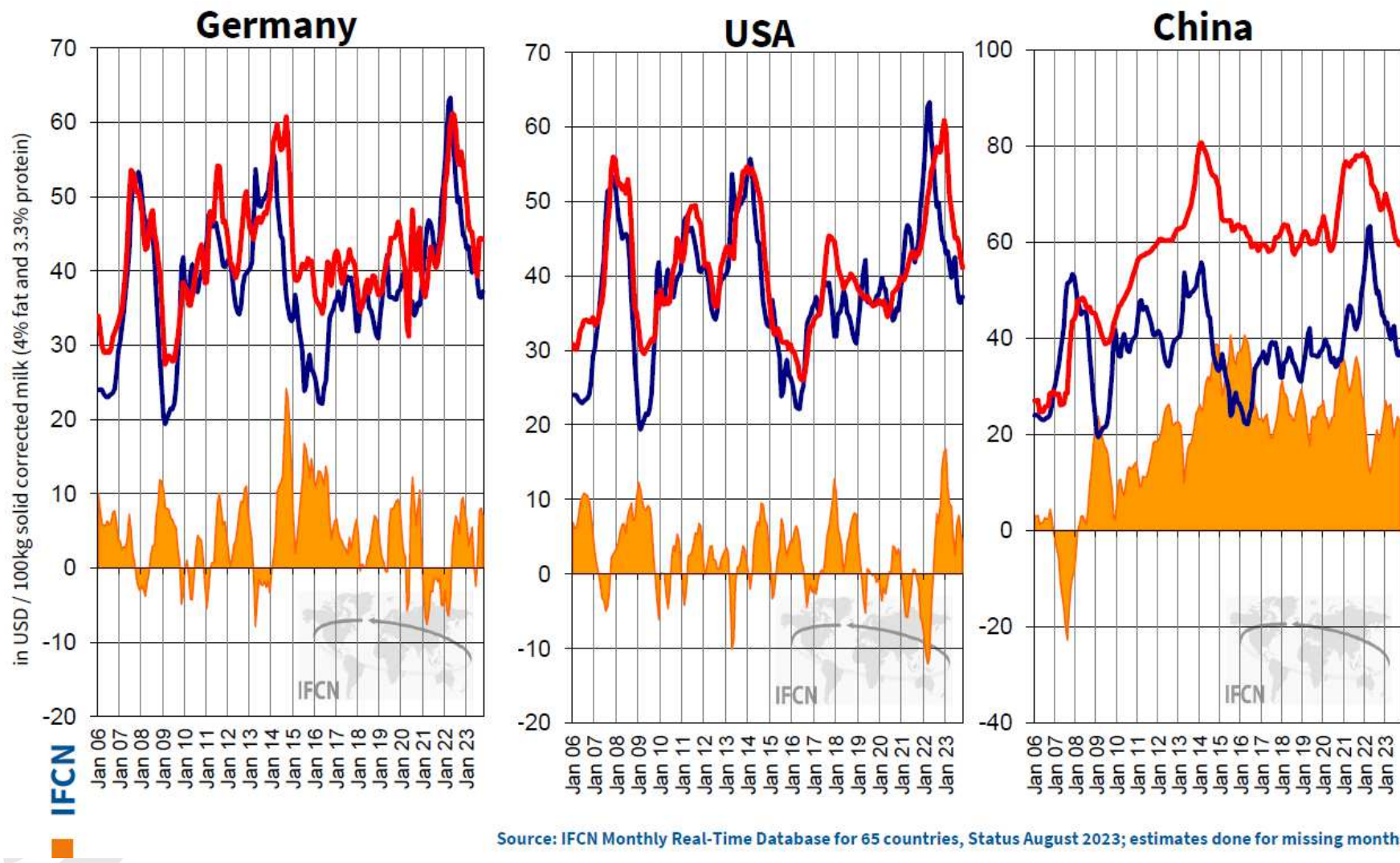
IFCN World Milk Price Indicator

Source: D3.4 - IFCN Monthly Real Time Data and Farm Economics - 10/23

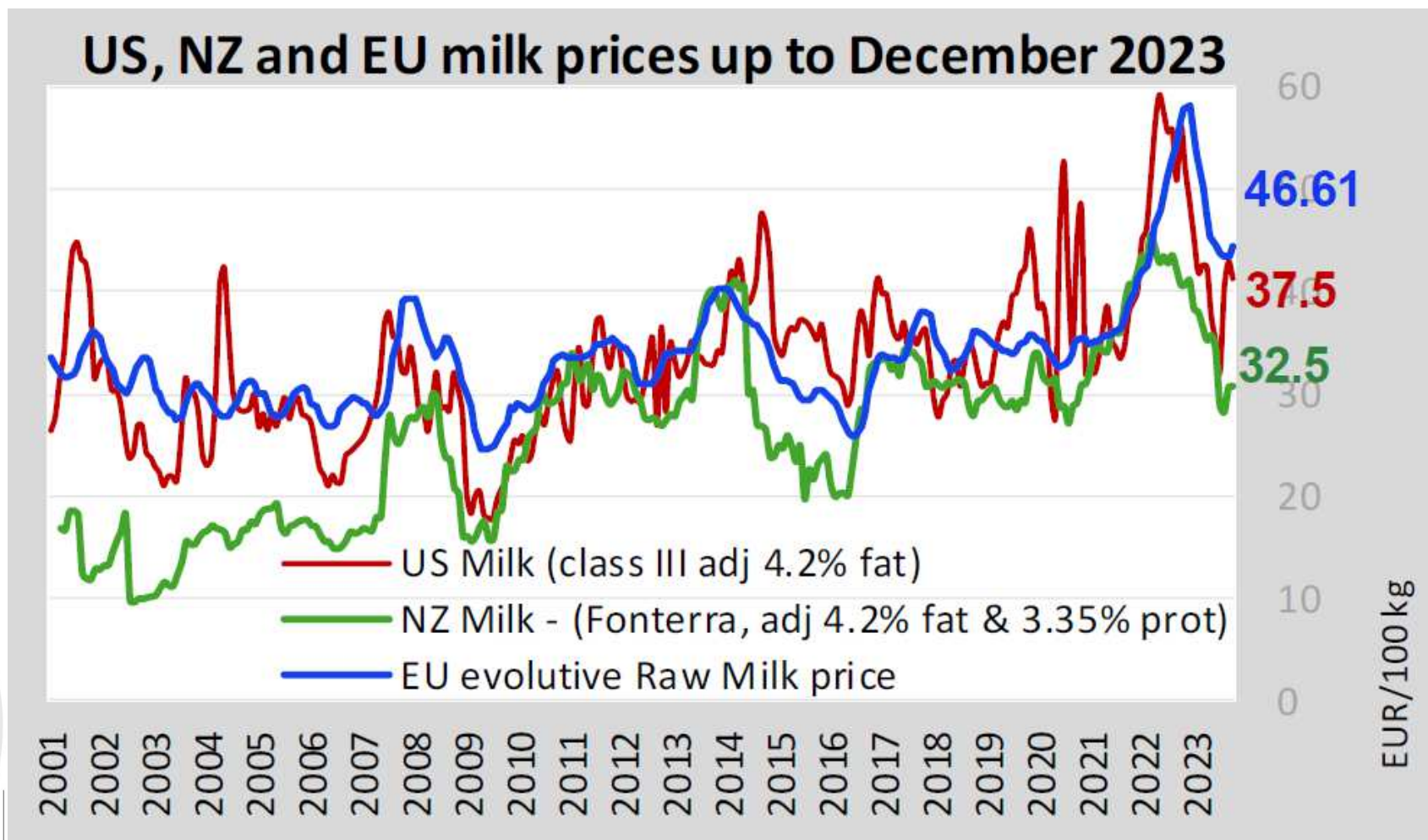
Dairy Report Results © IFCN 2023

Národní ceny mléka nejsou nezávislé na cenách komodit

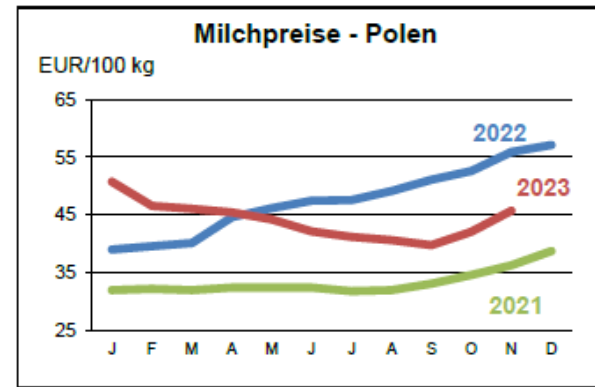
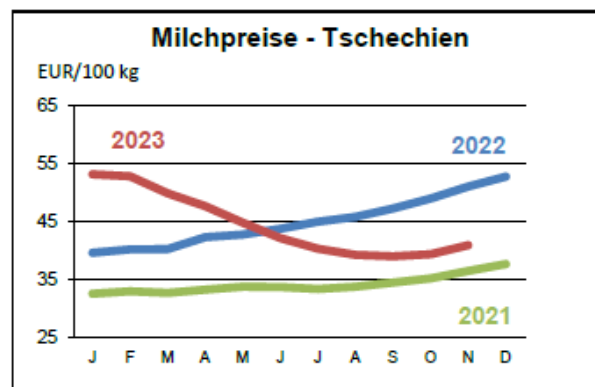
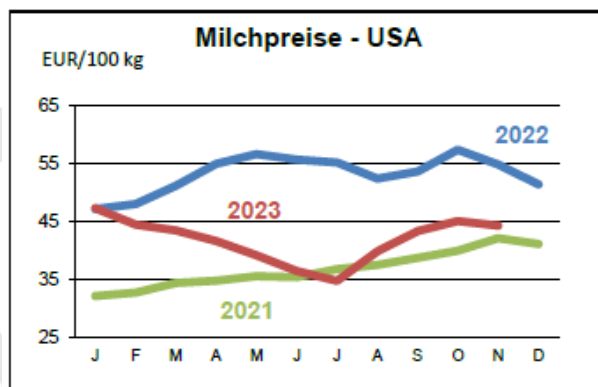
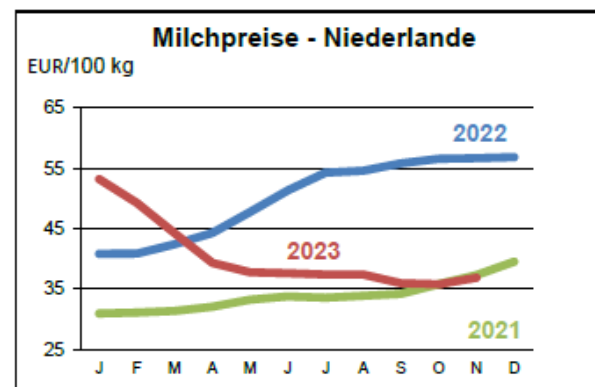
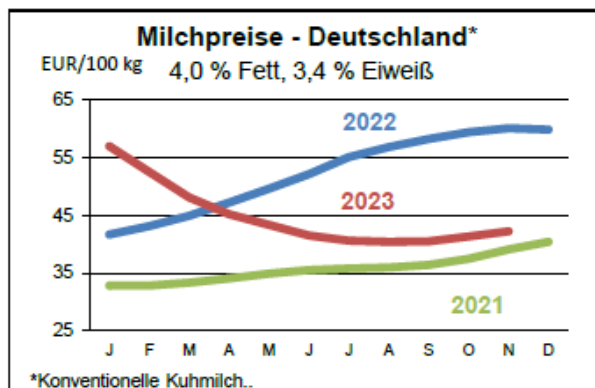
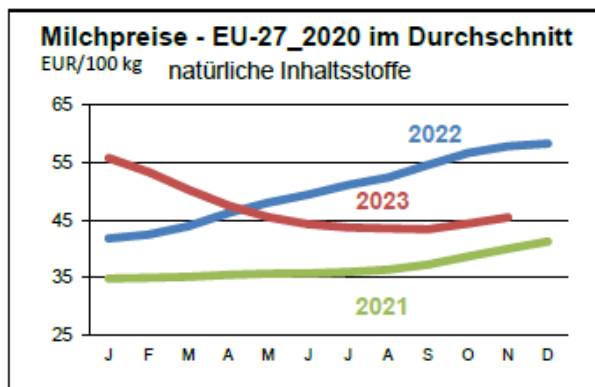
Source: IFCN Monthly Real-Time Database for 65 countries, Status August 2023; estimates done for missing months

CZV mléka klíčových exportérů

Pramen: EK DG Agri

CZV mléka v zemích EU a USA

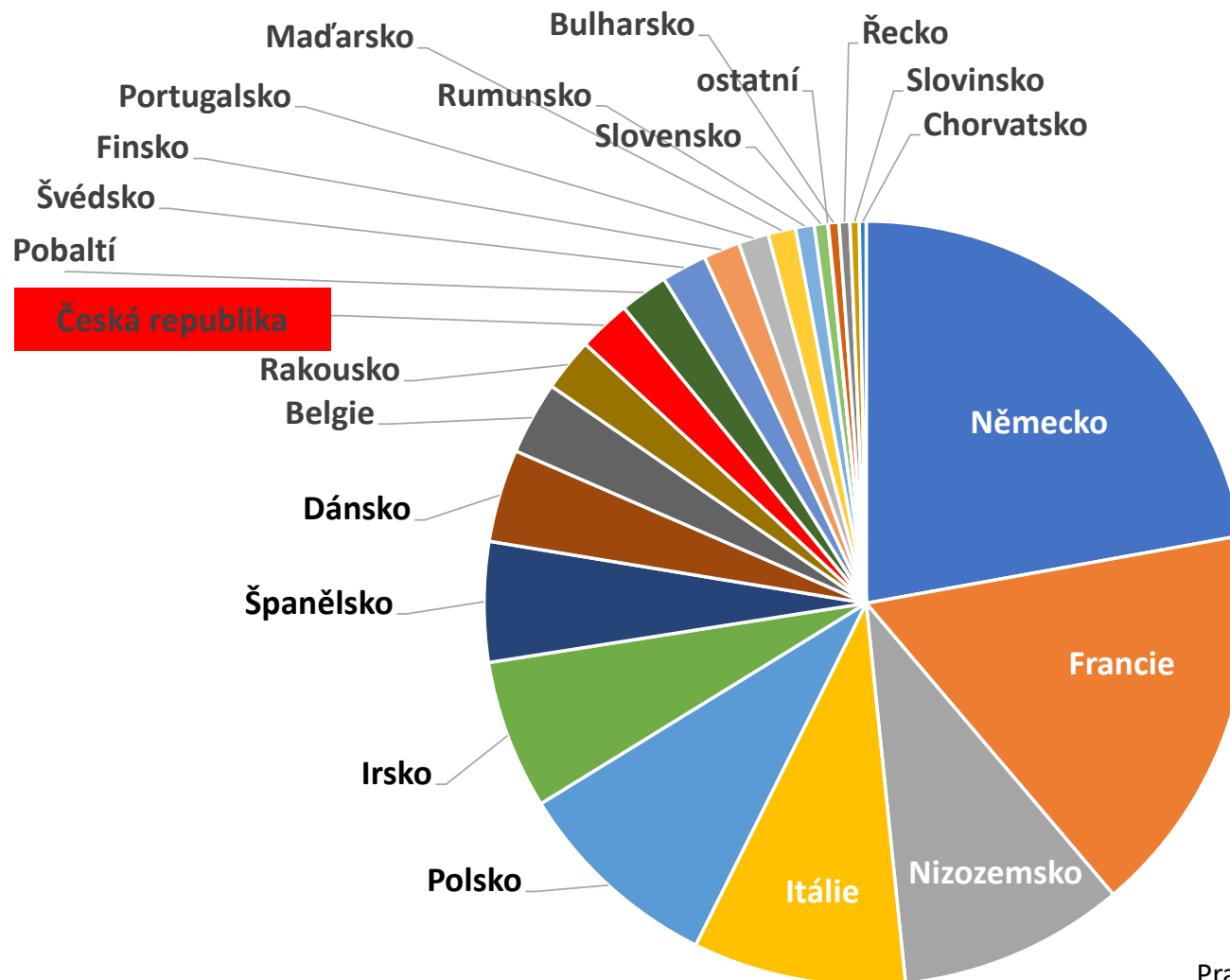
Oceňování udržitelnosti

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY
A INFORMACÍ

Německo	31 947
Francie	23 980
Nizozemsko	13 761
Itálie	12 980
Polsko	12 759
Irsko	9 084
Španělsko	7 324
Dánsko	5 664
Belgie	4 450
Rakousko	3 246
ČR	3 173
Pobaltí	2 974
Švédsko	2 765
Finsko	2 216
Portugalsko	1 853
Maďarsko	1 683
Rumunsko	1 134
Slovensko	825
ostatní	16
Bulharsko	664
Řecko	648
Slovinsko	575
Chorvatsko	405

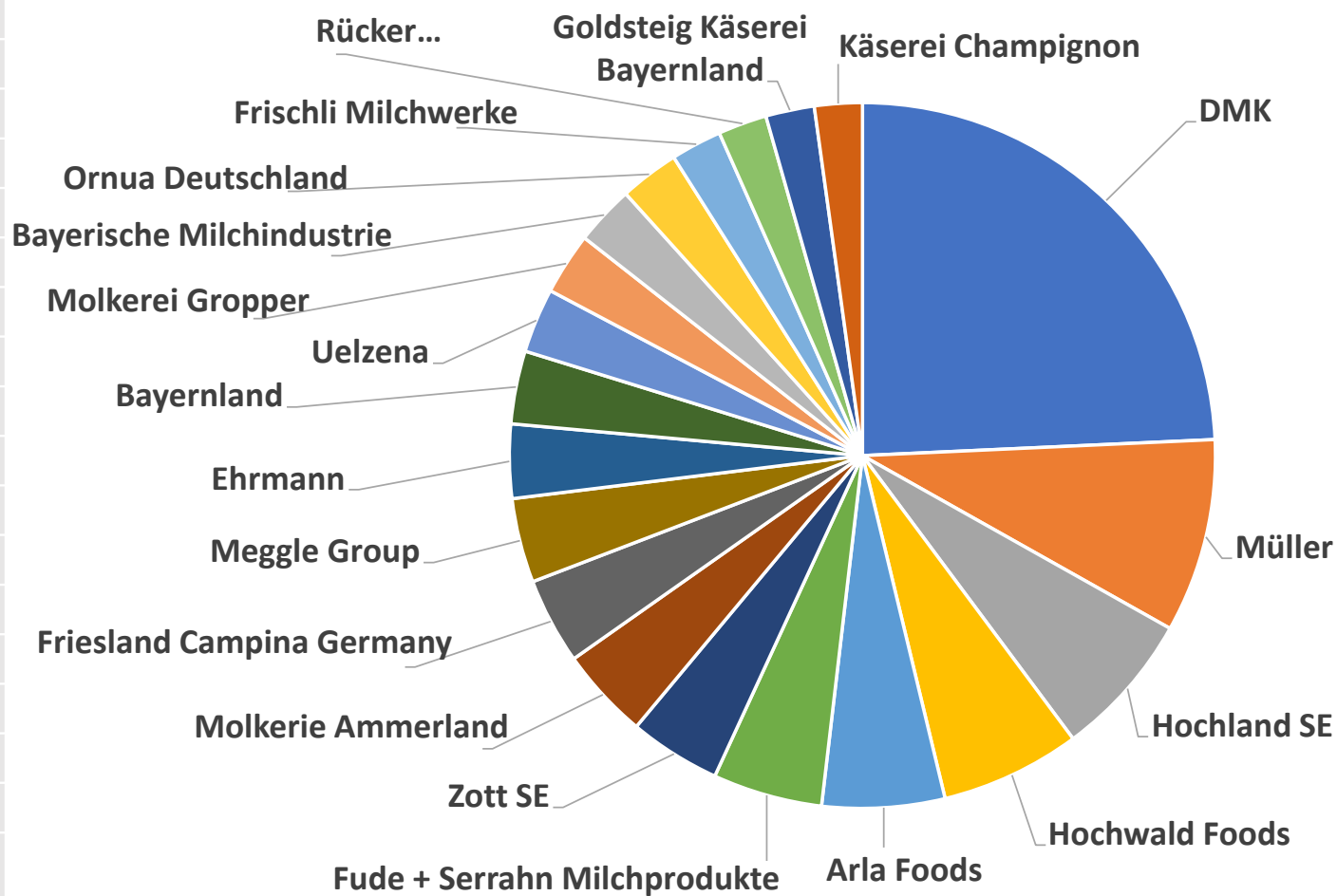
Nákup mléka v EU, mil. t (2022)

Pramen: AMI, Německo

TOP 20 mlékáren Německo, obrat v mil. EUR, 2019

5 800	DMK
2 120	Müller S.e.c.s.
1 597	Hochland SE
1 530	Hochwald Foods GmbH
1 343	Arla Foods GmbH
1 200	Fude + Serrahn Milchprodukte GmbH+Co.KG
1 000	Zott SE + Co. KG
999	Molkerei Ammerland eG
944	Friesland Campina Germany GmbH
922	Meggle Group GmbH
810	Ehrmann AG
800	Bayernland eG
705	Uelzena eG
680	Molkerei Gropper GmbH + Co.KG
653	Bayerische Milchindustrie eG
650	Ornua Deutschland GmbH
558	Frischli Milchwerke GmbH
533	Rücker GmbH/Ostsee Molkerei Wismar GmbH
532	Goldsteig Käserei Bayernland GmbH
520	Käserei Champignon Hofmeister GmbH+Co,KG

Pramen: Milchindustrie, Německo

DMK: „Naším velkým cílem je již více než deset let učinit z udržitelnosti jádro našich akcí v celém hodnotovém řetězci“.

Klíčové oblasti

- Klima a ochrana zdrojů
- Biodiverzita
- Welfare
- Kvalita a bezpečnost
- Lidé

- DMK (Deutsches Milchkontor GmbH): největší mlékárenské družstvo v Německu
- 2011 fúze Humana Milchindustrie GmbH a NORDMILCH na více než 20 místech v Německu a Nizozemsku a na dalších mezinárodních trzích.
- Značky MILRAM, Oldenburger, Uniekaas, Alete, Humana

DMK: projekty udržitelnosti (1)

Welfare: Milkmaster projekt

- 100 % zemědělců se musí účastnit externích auditů (pravidelných i neohlášených) podle akreditovaného celoodvětvového standardu QM Milk.
- Peněžní bonus za zodpovědnou produkci mléka (do 0,5 cent/kg mléka = ca 0,13 Kč/l).
 - Standardy DMK pro zodpovědnou produkci mléka (nad úroveň QM Milch), spuštěny v 2016, upraveny v 2020.
 - 4 kritéria welfare a zdraví: 1. délka života, 2. pastva, 3. zdraví vemene, 4. péče o zvířata dokumentovaná veterinářem.
 - Kontrola online aplikací „myMilk“.
 - Výplata v prosinci za bonusový rok.
- V roce 2015 DMK otevřela dvě Farmy Milkmaster
 - cílové skupiny: zákazníci, veterináři, krmivoví poradci, nevládní organizace, média, politici a zaměstnanci DMK
 - ukazují, čeho každý den dosahují a jak program Milkmaster funguje v praxi.

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY
A INFORMACÍ

QM Milch: čistota a bakteriologická kvalita mléka, zdraví a welfare zvířat, krmiva.
Německá asociace zemědělců, něm. asociace Raiffeisen, Svaz mlékárenského průmyslu.

DMK: projekty udržitelnosti (2)

Biodiverzita: pilotní projekt

- DMK + nadace Bodensee (soukromá organizace na ochranu živ. prostředí).
- 78 ukazatelů udržitelnosti farmy (BPT)
- Každý indikátor je hodnocen pomocí pěti otázek v systému semaforů. Červený: nedostatky, zelený: pozitivní vliv na biodiverzitu.
- Forma poradenství, identifikovat nevyužití příležitosti a formulovat společné cíle pro zemědělství a biodiverzitu (špičky půdních bloků, luskoviny, květinové pásy, aj.).

Ochrana klimatu: Bwatersmart

- V DMK se na kilo zpracovaného syrového mléka spotřebuje pouze ca 1,12 litru vody (2021). Tím se DMK Group vymyká celoněmeckému průměru.
- Cílem projektu je vyvinout proces, aby upravená voda mohla být znovu použita jako náhrada pitné vody v procesech mlékárny.
- V případě úspěšnosti bude proces v budoucnu využíván v DMK lokalitách se sušárnami.
- Cílem závodu v Edewecktu je zpracovat 600 000 m³ parního kondenzátu ročně. To by nahradilo 40–50 % současné potřeby sladké vody (současně odpadních vod).

Hochland SE: „Přebíráme zodpovědnost“.

Klíčové oblasti

- Welfare zvířat
- Uhlíková stopa
- Výrobní portfolio
- Lidé

Závod Schongau, od 2019:

- Bez totálních herbicidů
- Mléko bez genetických manipulací
- Žádný plast z fermentačního substrátu na půdě producentů

1996: první mlékárna v Německu, která měla své výrobní zařízení ekologicky certifikované v souladu s ekologickým nařízením EU (nyní EMAS).

- Akciová společnost, rodinný podnik
- DE, FR, ES, PL, RO, RU, USA.
- DE: ca 1 000 malých a středně velkých rodinných farem na jihu země, zejména Bavorsko, též Badensko-Württembergsko.
- Značky Hochland, Almette, Greek, Grünländer, Gervais, Simply, Patros, Valbon, Valbrie, Fetaksa, Cathedral City.

Hochland: projekty udržitelnosti

Program kvality: Mléko pro Hochland

Od 2016 přijali všichni zemědělci pro DE.

- Splňovat QM Milch
- Bez genetické manipulace podle standardu VLOG
- Účast v dotazníku welfare (Hochland + Thünen Institute)
- Léčiva (prověřené užívání)
- Pravidla pro odrohování

Od 2017 prémie jeden cent za kg mléka

Welfare

Smlouvy se zemědělci z Baden-Württemberg

- Vyšší standard v souladu s požadavky německého výboru pro ochranu zvířat.
- Základní kritéria
 - min. 6 hod denně po 120 dní v roce pastva
 - nebo volné ustájení a 6 m² / zvíře
- Od 2019 prémie tři centy za kilogram mléka pro vyšší standardy.

Standardy DLG: 2019 dodáno 20 mil. l se zákl. známkou 3 mil. litrů v biokvalitě

Plánovaná další kritéria:

- Zvýšení používání domácích krmiv
- Opouštění vysoko užitkových krav (převodní faktor objem/hmotnost)
- Podpora kombinovaných plemen

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY
A INFORMACÍ

DLG: standardy welfare

- Pravidelně kontrolovaný provoz
- Ověřený chov zvířat a krmiva
- Prověřené užívání léčiv
- Dobrá zdravotní péče

- Volný pohyb ve stáji nebo přístup na pastvu či výběh
- Více prostoru pro každou krávu
- Prověřené užívání léčiv
- Kartáče

- Kontakt s vnějším prostředím: otevřené stáje nebo pastviny nebo výběh po celý rok
- 100% krmivo bez genetické manipulace
- Dostatek místa pro každou krávu ve stáji
- Pohodlí pro krávy: pohodlné lehací plochy, kartáče a péče o paznehty
- Velmi dobrá zdravotní péče a péče o dobré životní podmínky zvířat

- Prémiový chov: trvale přístupný výběh a pastviny nebo ekologický chov
- Regionálně vyráběné a 100% krmivo bez GMO
- Velkorysý prostor pro každou krávu
- Pohodlí pro krávy: pohodlné lehací plochy, kartáče a péče o paznehty
- Velmi dobrá zdravotní péče a péče o dobré životní podmínky zvířat

Arla Foods GmbH: „ Udržitelnější jednání je odměňováno“.

Příplatek za udržitelnost

- Bodový systém pro hodnocení opatření v oblasti klimatu a udržitelnosti pro členy Arla.
- Čím více bodů, tím vyšší individuální příplatek.
- K dispozici je 80 bodů z 19 oblastí udržitelnosti (krmiva, hnojiva, zelená elektřina, využití půdy)
- Účastní se ca 8 000 farem Arla v Evropě, téměř 1 400 v DE.
- Ohlášen na podzim 2022, první výplata srpen 2023 za dodávky v červenci a data k červnu. Výplata měsíčně, čtvrtletní revize.
- V průměru 1,44 centu /kg mléka (= ca 0,37Kč/l), odpovídá 48 bodům.

- Více než 8 400 členů
- Sídlo Dánsko (Viby), členské zemědělské podniky DE, BE, DK, UK, LU, SE, NL.
- Značky: Arla[®], Castello[®], Lurpak[®] und Puck[®]
- Největší evropský výrobce mlékařských produktů v bio-kvalitě.

Friesland Campina DE: „Udržitelnost je pro nás víc než jen trend“

Monitor biologické rozmanitosti mléčných farem, bonus Foqus planet

- FC + NL kancelář Světového fondu na ochranu přírody + Rabobank

- Klíčové ukazatele (KPI) k měření dopadu farmy na biodiverzitu:

emise skleníkových plynů, dusíková bilance půdy, emise amoniaku, podíly bílkovin produkovaných vlastními pozemky, trvalými travními porosty, aj.

- Bonus Foqus Planet – výše závisí na míře plnění KPI biodiverzity
- Workshopy: „Winning with Climate & Nature“ vzájemné sdílení zkušeností

- Zhruba 16 000 členů
- 11 000 zem. podniků, z toho v NL 75 % chovatelů dojníc, v DE ca 600 chovatelů
- Členové v NL, BE, DE.
- Ca 9,2mld l / rok
- Značky: Chocomel, valess, Holland Master, Frico, Frau Antje
- Největší evropský výrobce mlékárenských produktů v bio-kvalitě.

Propagace v produktech

Součást strategií

- klíčová témata, odkazy na cíle SDG, odkazy na ISO normy, reporty, apod

Firemní kroky

- eko energie, snížení emisí, balení, plýtvání, aj.

Sortiment reagující na spotřebitelské trendy zdravého životního stylu

- obohaceno proteiny
- posilující imunitu
- posilující náladu, duševní zdraví, činnost mozku
- fitness
- veganský sortiment
- bez laktózy,
- výrobky out-of-home

Přímé informace na výrobku o faremních postupech ojedinělé

1,54 kg CO_{2e} / Liter

1,32 kg CO_{2e} / Liter

Maloobchod

Maloobchod může pomoci podpořit udržitelné postupy ve výrobě i spotřebě (Oosterveer et al., 2011).

Některé výzkumy argumentují v neprospěch suverenity spotřebitelů (Ehgartner, 2018) posun v chápání role maloobchodu

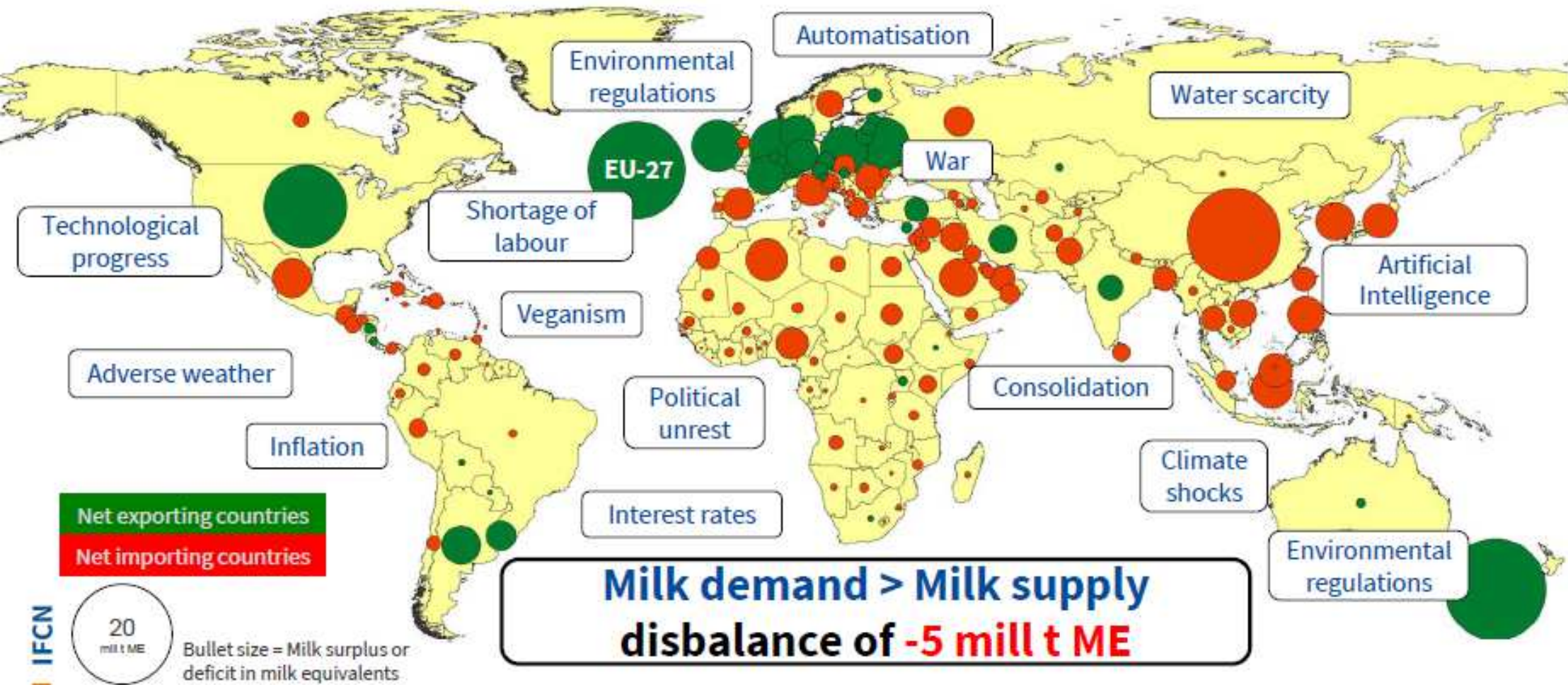
- od pomoci spotřebitelům s udržitelným výběrem
- k odpovědnosti za spotřebitelskou poptávku.

Hnací síly přechodu k ekologičtějším přístupům v maloobchodu (Naidoo a Gasparatos (2018)

- ziskovost
- environmentální politika
- tlak zainteresovaných stran.

Výhled přebytku a deficitu v r. 2030

Děkujeme za pozornost.

www.uzei.cz

ÚZEI | ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY
A INFORMACÍ